

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти

_____ М. М. Бриль
«05» _____ 2021 р.

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

**ARTBOOK
ЯК ДОКУМЕНТОЗНАВЧА ОДИНИЦЯ
ТА ІННОВАЦІЙНИЙ КНИЖКОВИЙ ПРОДУКТ**

Інформаційно-методичний збірник
для закладів фахової передвищої мистецької освіти
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Київ – 2021

Укладачі:

І. М. Головко

викладач Комунального закладу «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Л. В. Правдівцева

викладач Комунального закладу «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Рецензенти:

О. Ю. Лозовицька

викладач коледжу Луганської державної академії культури і мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

С. П. Мосякіна

завідувач навчально-методичним кабінетом Гадяцького фахового коледжу культури і мистецтв ім. І. П. Котляревського, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Відповідальна
за випуск

О. В. Власенко

Рекомендовано

на засіданні методичної ради
Комунального закладу «Харківський
фаховий вищий коледж мистецтв»
Харківської обласної ради
(протокол від 23.06.2021 р. № 4)
© Головко І. М., Правдівцева Л. В., 2021 р.
© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2021 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Багатовекторність поняття «артбук» як інноваційного книжкового продукту	6
2. Класифікація артбуку як документознавчої одиниці. Видове розмаїття артбуків	9
3. Творчий студентський проєкт «Аналіз конструкційних та художньо-стильових особливостей артбуків»	
3.1. Методичні особливості проєктного методу	18
3.2. Прикладні аспекти творчої реалізації проєкту	22
Список використаних джерел	27
Додатки	30

ВСТУП

У сучасному динамічному інформаційному світі, що стрімко розвивається, становлення й утвердження інноваційної або «розумної» економіки та суспільства неможливо без випереджаючої модернізації системи освіти, її інноваційного розвитку.

Науковці, академіки В. Кузь та Г. Ксендзова наголошують, що «нині в освіті чітко окреслюється зміщення акцентів – від навчання абстрактних істин до оволодіння практичними конкретними корисними знаннями, виховання мотивації до самовдосконалення, підготовка до реальних умов життя в умовах нестабільності та невизначеності», спостерігається «розвиток у здобувачів освіти творчих, дослідницьких, пошукових умінь, формування прагнення до розробки і впровадження в практику нових прогресивних технологій та власних дидактичних знахідок» [6].

Практично це означає, що інноваційні перетворення змісту освіти, як системи теоретичних знань, практичних умінь і навичок, досвіду творчої діяльності, світоглядних ідей, якими здобувачі освіти мають оволодіти під час навчання, пов'язані, перш за все, з оновленням змісту професійного навчання та мають відображати процес оволодіння майбутніми фахівцями компетентностями – «hard and soft skills».

На думку науковців (Ю. Портланд, В. Давидова та ін.), *hard skills* – це «жорсткі навички», знання, вміння та навички, необхідні для виконання професійної діяльності, а *soft skills* – це «м'які навички», що сприяють успішній самореалізації та досягненню професійного успіху, є підтвердженням затребуваності фахівців на ринку праці.

«Hard skills» можна розглядати як базові компетентності, що передбачають інтеграцію знань, досвіду, професійно значущих особистісних якостей, які сприяють досягненню високих результатів у процесі виконання професійної діяльності, їх можна наочно продемонструвати. Щодо «soft skills», то вони характеризуються соціально-психологічною здатністю фахівця до змін, відсутністю шаблонності й стереотипності у поглядах, готовністю, здатністю та

можливістю особистості діяти у будь-яких мінливих ситуаціях, спираючись на власний досвід та інтуїцію [20]. Саме ці м'які компетентності є основою досвіду творчої діяльності як одного з чотирьох компонентів змісту освіти (поряд із досвідом пізнавальної діяльності, досвідом різних способів діяльності та досвідом ставлення до навколишньої дійсності).

Творчості як виду діяльності притаманні:

- організація та ведення активного дієвого пошуку, бо творчість передбачає здатність суб'єкта виходити за межі однозначних понять, конструкцій, форм;
- формування специфічних навичок, відповідного складу мислення та спілкування;
- аналітико-синтетична компіляція як один із засобів систематизації самостійно опрацьованого матеріалу та переосмислення знань;
- можливість трансформувати набуті знання у новій ситуаційній площині, що є результатом творчої праці.

Творчо-пошукова діяльність в освітній діяльності також сприяє відпрацюванню принципу «навчання через відкриття», що є рушійним поштовхом для особистісного творчого розвитку здобувача освіти. За словами відомого педагога XIX століття А. Дістервега, «розвиток та освіта жодній людині не можуть бути надані або повідомлені ззовні. Кожний, хто бажає до них долучитися, повинен досягти цього власною діяльністю, власними силами і власною напругою. Ззовні він може отримати тільки поштовх... Один викладач подає істину в готовому вигляді, а інший – вчить знаходити її самостійно...» [21].

Метою методичної розробки **«Артбук як інноваційний книжковий продукт»** є поширення досвіду реалізації творчо-пошукової діяльності в межах інтеграції низки навчальних дисциплін циклу професійної підготовки фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Основним завданням інформаційно-методичних матеріалів (методичної розробки) є поширення та систематизація матеріалів дослідження багатовекторність поняття «артбук» як інноваційного книжкового продукту; приклад класифікації артбуку як документознавчої одиниці та характеристика видового розмаїття артбуків; поширення досвіду творчо-пошукової роботи на прикладі студентського проєкту «Аналіз конструкційних та художньо-стильових особливостей артбуків».

1. БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ПОНЯТТЯ «АРТБУК» ЯК ІННОВАЦІЙНОГО КНИЖКОВОГО ПРОДУКТУ

Сучасне розмаїття виробничих матеріалів, розвиток технологій виготовлення книг, можливість авангардного й креативного способу вираження думки чи позиції автора щодо соціальних, культурних, політичних та інших проблем сприяє виникненню нових форм книжково-видавничої індустрії.

На сьогодні питання «Які форми книжково-видавничої продукції підпадають під поняття «артбук»?» є відкритим. За відсутності стандартизованого поняття та його багатозначності, артбуком вважають:

- книгу як форму для вираження ідей, занадто складних для однієї картини чи скульптури [29];
- мистецькі видання, що відображають дійсність у художніх образах та/або стосуються певних явищ, об'єктів, персоналій [3];
- витвір мистецтва, де зберігається форма книги, однак домінує візуальна складова, а буква, слово, текст перетворюються на образ [22];
- витвір мистецтва, в якому автор опрацьовує не тільки зміст та ілюстрації, але й всі інші елементи книги; це своєрідний творчий метод, де книжкова форма є основним інструментом для самовираження [7];
- майстерно виконані книги, що є цінними як об'єкти мистецтва, тобто сама книга, як матеріальний носій інформації, є мистецьким витвором незвичної форми, яка передбачає індивідуальну роботу, вибір нетрадиційних матеріалів і способів організації книжкових елементів [23];

- мистецьку книгу, яка має оригінальне інформаційно-сміслову, ізографічне наповнення та форму, візуалізує креативність автора, виходить у світ невеликими накладками [15];
- інноваційний вид книжкових видань, що інтегрує авангардні підходи автора чи видавця до створення й організації контенту [3];
- інноваційний вид видання, ключовими ознаками якого можуть бути унікальність, нетехнологічність матеріальної конструкції за формою, нестандартний добір та поєднання композиційних матеріалів, у канву якого органічно вплетені нетрадиційність (незвичність) контенту [3];
- унікальне комплексне видання, створене митцем (чи за його участі), що пройшло всі/деякі етапи редакційно-видавничого опрацювання, є новаторським з точки зору книжкового мистецтва і також має художнє, пізнавальне, освітнє або інше значення» [17];
- ілюстроване літературно-художнє видання, що зберігає форму традиційної книги або ж несуттєво видозмінює її конструкцію; представляє синкретичний жанр експериментальної прози, у якому актуалізується інтермедійний зв'язок між вербальними та візуальними компонентами у формі медіакомбінацій [22];
- книги, що представляють синкретичний літературний жанр, де є рівноправний взаємозв'язок тексту та образу [22];
- сукупність книжкових видань, які виходять за межі стандартів, пропонують принципово новий погляд на книгу як явище, якому притаманна пластичність форм і змісту для передачі певної інформації, ідеї, смислу [4];
- специфічна форма інтелектуальної практики, універсальний канал альтернативних методів комунікації, поліфункціональний інструмент для комплексного художнього висловлювання, багаторівнева платформа для артсинтезу [23];
- медіакомбінація жанру, який формується на межі образотворчого мистецтва і літератури [12].

Отже, сучасний артбук – це не книга у традиційному розумінні, контент якої відображає витвори мистецтва, а книга як мистецький витвір незвичної форми. Оригінальні матеріали для організації чи оздоблення книги, незвичні або й непересічні способи роботи з ними – все це є ціннісними категоріями артбуків.

Артбук відкриває можливості всім учасникам його створення виходити за межі звичних для традиційної (типологічно внормованої) книги, а також використовувати різноманітні конструктивні рішення та технології роботи з елементами книжкового контенту.

Артбук – видання, створення якого не обмежене видавничими та документознавчими стандартами і є креативним простором можливостей, що відображає рівень професіоналізму автора. Це мистецький жест, спосіб вираження думки та позиції автора щодо соціальних, культурних, політичних та інших проблем.

Серед важливих художніх принципів створення артбуку слід визначити:

- його цілісність як єдиного організму, де жоден елемент (текст, ілюстрація) не є самодостатнім; у той же час, в артбуці важливо все: шрифт, інтервал, розмір, якість паперу; зміна чи вилучення одного елемента може трансформувати чи зруйнувати всю концепцію книги;

- пластичність звучання книги, де автор може виступати в ролі художника, редактора, дизайнера тощо, визначає не тільки зовнішні й внутрішні елементи оформлення, але й формат видання, принципи подання тексту, характер набору й шрифту, декоративну насиченість сторінки, тобто увесь дизайн;

- використання будь-яких додаткових конструктивних елементів: футлярів, закладок, наклейок, вставок, витинанок, рухомих деталей, голограм, 3D-фрагментів тощо;

- відсутність обмежень у створенні інтелектуально-мистецького творіння [30].

Таким чином, сучасна книга набуває статусу арт-об'єкта, що, насамперед, передбачає візуальну взаємодію та активізацію різних емоційних реакцій у реципієнта. Такий арт-об'єкт має примусити замислитися, дати змогу подивитися на зображуваний об'єкт під новим кутом зору, перемішуючи слова, зображення і предмети у єдиному образі [30].

2. КЛАСИФІКАЦІЯ АРТБУКУ ЯК ДОКУМЕНТОЗНАВЧОЇ ОДИНИЦІ. ВИДОВЕ РІЗНОМАЇТТЯ АРТБУКІВ

Єдиної загально визнаної класифікації артбуку як документа, так і виду видання немає. «Не існує конкретних критеріїв для визначення того, що таке артбук, але є багато критеріїв для визначення того, чим він не є або від чого він відрізняється», – розмірковує американська авторка, художниця книг, теоретик візуалізації, культурознавець, критик Джонна Друкер [31], вирізняючи видання за ключовими, на її погляд, критеріями: унікальність (семантична єдність змісту й форми), формальне рішення (оригінальність; поєднання ручної роботи і видавничих технологій; використання, трансформація або нехтування традиційною книжковою формою), авторство (здебільшого одноосібне), а також незалежність від комерційних мотивів й обмежень.

В основі запропонованого варіанта класифікації артбуку як документознавчого, мистецького, оригінального, творчого, інтелектуального продукту покладено блок-фасетну класифікацію документу, запроповану науковицею в галузі документознавства, бібліотечного краєзнавства, бібліотечно-інформаційної діяльності, доктором педагогічних наук України, професором Н. М. Кушнарєнко [16] та класифікаційні ознаки видання за ДСТУ 3017–2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» [1].

Запропоновані показники класифікації артбуку як документа

Блок-фасетна схема класифікації документів (за Н. М. Кушнарєнко)	Показники класифікації артбуку як документознавчої одиниці
<i>Класифікація за інформаційною складовою</i>	
Вид документа за характером знакових засобів	Комплексний, бо може поєднувати два і більше знакових засоби фіксації інформації

Вид документа за мірністю запису інформації	Визначається відповідно до матеріалу, який був використаний під час створення документа. Але, з певною долею професіоналізму, артбук можна визначити як двомірний документ, який має розмір (формат) й обсяг (кількість сторінок, слайдів тощо)
Вид документа за призначенням для сприйняття	Може бути і людино-, і машиночитасимим
Вид документа за каналом сприйняття	Аудіовізуальний
Вид документа за ступенем поширення	Будь-який документ, що призначений для широкого, багатократного використання, має тираж та вихідні дані є опублікованим
Вид документа за способом документування	Може бути всіх видів: від рукописного до електронного, залежно від обраної автором технології
Вид документа за рівнем узагальнення інформації	Можливе існування обох видів: і первинного (якщо контент документа є авторським), і вторинного (якщо автором контенту є інша людина, а не автор)
<i>Класифікація документів за фізичною (матеріальною) складовою</i>	
Вид документа за матеріальним носієм інформації	Може існувати у будь-якій із запропонованих класифікаційних форм (паперова, плівкова, пластмасова). Використання різних матеріальних основ (природні – дерево, тканина, шкіра, каміння, пір'я та штучні – папір, плівка, пластмаса) для артбуків або їхнє поєднання є специфічною характеристикою створення артбуку
Вид документа за матеріальною конструкцією	Комбінований, бо сама форма існування такого документа як артбук ґрунтується на поєднанні різних форм
<i>Класифікація документів за ознакою існування у зовнішньому середовищі</i>	
Вид документа за регулярністю виходу в світ	Неперіодичний, бо творчість не має часових обмежень
Вид документа за часом появи у середовищі	Як оригінал, артбуком може бути документ, який пройшов відповідну редакційно-видавничу обробку, технічну підготовку до виготовлення друкарської форми та подальше його розмноження без змін. Як копія, артбук може існувати, якщо його змістовий контент чи зовнішні ознаки відтворюють інший документ
Вид документа за місцем походження	Можливий вибір кожного із запропонованих видів класифікації залежно від місця видання

Запропоновані показники класифікації артбуку як видання

Схема класифікації видань (за ДСТУ 3017–2015)	Показники класифікації артбуку як видання
Вид видання за знаковою природою інформації	Текстове – видання, більшу частину обсягу якого займає текст – словесний, цифровий, у вигляді ієрогліфів, формул (хімічних чи математичних) або змішаний (п. 4.1.1). Образотворче видання – видання, більшу частину обсягу якого займає зображення, що є відтворенням живописних, графічних, скульптурних, архітектурних творів, фотографій,

	креслень, діаграм, схем тощо (п. 4.1.4, 4.1.4.1 – 4.1.4.6)
Вид видання за способом виготовлення	Друковане видання (п. 4.2.1)
Вид видання за періодичністю	Неперіодичне, бо творчість не має часових обмежень (п. 4.3.1)
Вид друкованого видання за матеріальною конструкцією	Блочне видання або кодексне видання – видання у вигляді блоку скріплених у корінці аркушів чи зошитів (пп. 4.4.1 – 4.4.1.2.1, пп. 4.4.4 – 4.4.5)
Вид видання за складом основного тексту	Моно- та полівидання (п. 4.5.1 – 4.5.2)
Вид видання за мовною ознакою	Будь-який із запропонованих видів видання за позиціями п. 4.6 «Види видань за мовною ознакою»
Вид видання за ступенем аналітико-синтетичного перероблення інформації	Немає можливості класифікувати
Вид видання за цільовим призначенням	Може існувати у класифікаційних формах залежно від призначення (пп. 4.8.5, 4.8.8, 4.8.11)
Вид неперіодичного видання за повторністю випуску	Зважаючи на мистецький показник, унікальність, оригінальність артбуку як видання, воно підпадає під визначення «перше» (п. 4.11.1), «повторне» (п. 4.11.2.2 з похідними одиницями), «нове» (п. 4.11.3)
Вид неперіодичних друкованих видань за обсягом	Книга (п. 4.12.1)
Вид неперіодичних друкованих видань за форматом	Усі запропоновані варіанти

Класифікація артбуків є орієнтовною і відкритою для обговорення та пропозицій. Зокрема, деякі дослідники пропонують ще й такі (відмінні) ознаки класифікації та види артбуків [3]:

- 1) *за авторством*: одноосібно підготовлені та колективні;
- 2) *за накладом*: виготовлені в одному примірнику або тиражні;
- 3) *за способом створення*: рукотворні; створені за допомогою технологій; створені шляхом поєднання ручної роботи і технологій;
- 4) *за концептуальним вирішенням*:
 - *попап бук* – книга із зображеннями, яка при розгортанні стає об’ємною; у ній може і зовсім не бути тексту, але саме ці зображення іноді говорять значно більше, ніж текст. У книжці деякі елементи та частини можуть оживати, рухатись, висовуватись, окремі деталі відкриваються самі, в них є «секрети» (додаток 1);

- скетчбук (від англ. *sketch* – начерк, *book* – книга) – книга для замальовок (додаток 2);
- скрапбук (від англ. *scrap* – вирізка, *book* – книга, буквально «книга з вирізок») – книга, яку читач створює з вирізок (додаток 3);
- тревелбук – книга подорожей, яку читач може заповнювати самостійно (додаток 4);
- книга-алігат – книжкове видання, що містить два твори, кожен з яких починається від своєї сторінки обкладинки (боку палітурки), має свій титульний аркуш та пагінацію [1] (додаток 5);
- конструкторбук і трансформербук – видання, що має конструктивну можливість змінювати форму (додаток 6);
- перформансбук – коротка театральна-художня вистава, основу якої визначає книга (образ книги, герой книги, сюжетна композиція твору тощо) в дії, що відбувається у певному місці, у визначений час (додаток 7);
- книги (образотворчі документи) у стилі «мейл-арт» (додаток 8);
- мистецькі композиції у стилі «ленд-арт» (додаток 9).

Описова характеристика деяких видів артбуків

Скрапбук. Скрапбукінг відомий ще з XVII ст. У той час, в Англії було дуже популярним ведення особистого записника, у якому можна було знайти важливу для її власника інформацію, його улюблені цитати або кулінарні рецепти. Тоді навіть в університетах студентів вчили веденню такого записника.

У 1769 році було опубліковано книгу «Біографічна історія Англії» Джеймса Грейнджера. Ця книга, окрім друкованого тексту, містила порожні сторінки для самостійного заповнювання. Ідея персоналізації книги була настільки успішною, що дуже скоро заповнила книжкові крамниці. Так з'явився термін «грейнджерізована книга» – книга, що поєднувала у собі друкований текст та помітки, малюнки зроблені її власником.

У 1825 році вийшов перший номер журналу «Скрапбук», присвячений створенню скрапальбомів. А вже через рік з'явилась книга американського автора «Антологія рукописів та літературний скрапбук», що містила велику кількість порад щодо використання паперових вирізок. Книга викликала такий фурор, що невдовзі в крамничках з'явилися перші товари для скрапбукінгу.

У 1976 році американська родина зі штату Юта представила світу 50 скрапальбомів, присвячених історії свого роду. Публіка була в захваті і це сприяло створенню ними книги про мистецтво скрапбукінгу під назвою «Спогади, що оживають». Через декілька років родина заснувала перший магазин для шанувальників цього виду творчості. Сучасні витвори скрапбукінг-мистецтва найчастіше виконані у таких стилях: вінтажний, що надає речі вигляду глибокого ретро; європейський стиль, що відрізняється лаконічністю та мінімумом прикрас; «скрабі шик» створює ефект поношеності та американський стиль відрізняється великою кількістю елементів декору та яскравих кольорів.

Конструкторбук і трансформербук. За конструктивно-функціональними особливостями друкована книга-конструктор дозволяє скласти цілісне зображення із окремих компонентів, використовуючи різноманітні комбінації. Конструктивні особливості реалізуються у таких типологічних підгрупах: книга-мозаїка (або книга-пазл) та книга-магніт.

Книга-мозаїка (або книга-пазл) – видання, що складається з певної кількості окремих конструктивних елементів, що у зібраному стані мають вигляд цілісного та композиційно поєданого зображення. До речі, «пазл» (від англ. «jigsaw puzzle») означає «гра-головоломка», що виглядає як мозаїка і яку потрібно скласти з безлічі фрагментів різної форми. На початкових етапах проектування пазли у книгах комплектувались лише на окремих сторінках. Згодом конструктивні рішення книги-пазлів значно ускладнились, набувши ознак головоломки. Іноді сторінки книги-пазлів будувалися у вигляді одного пазлу і тільки при з'єднанні сторінок утворювалася

цілісна композиція, єдина ілюстрація (одностороння або двостороння). Нині в деяких дитячих та пізнавальних виданнях, фрагменти пазлу замінюють на багаторазові наліпки.

Книга-магніт – видання у вигляді магнітного поля зі спеціальними фішками, що кріпляться на поверхню кожного розвороту книги. Можливість легкого переставлення та фіксації фішок завдяки відсутності складних кріплень дозволяє їх використовувати на будь-яких металевих поверхнях.

Ідея *книги-трансформера* полягає у формотворенні об'ємно-просторової конструкції через трансформацію площини аркуша за допомогою складання та/або згинання. Книга-трансформер, у свою чергу, поділяється на такі типологічні підгрупи за конструктивними особливостями: книга-гармошка, книга-панорамка, книга-тунель. І якщо у традиційному виданні кожна сторінка поєднана у корінцевій частині блоку однією стороною, то у книжках-гармошках частини-сторінки мають поєднання з іншими частинами у двох чи більше місцях.

Книга-гармошка може бути представлена у вигляді ширмочки й використовуватись у грі як декорація. Серед незвичних конструкцій книги-гармошки – сторінки, які розгортаються в різних напрямках, у результаті чого створюється аркуш великого розміру.

Конструктивна особливість панорамних книг полягає у тому, що на розворотах *книги-панорами* зображення розкриваються у вигляді складної за формою конфігурації. Ці фігури сконструйовані, вклеєні або вставлені так, що при закритті книжки вони складаються і стають плоскими. Технологія виготовлення досить складна, оскільки здійснюється за допомогою додаткових операцій – друку об'ємних деталей, вирізки, вставки або вклейки їх у книжковий блок. Виділяють площинно-рельєфні та об'ємні книги-панорами. До площинно-рельєфних відносять книги-панорами, на яких картинки можуть висуватися або ж бути «захованими» під відігнутими елементами. До об'ємних книг-панорам – панорами у 3D-форматі.

Тунельні книги представляють собою унікальну суміш розповіді з тривимірним мистецтвом. Слово «тунель» з англійської перекладається як «наскрізній отвір». Перше видання за типом «паперовий тунель» було датоване серединою XVIII ст. Його концепція була натхненна театральними декораціями [13].

Багато таких книг було створено до святкування будівництва тунелю під річкою Темза в Лондоні в середині XIX століття. Можливо, назва пішла від цього. Протягом усієї історії тунельні книги часто використовувалися для згадування певних подій. Вони також часто продавалися як сувеніри на туристичних об'єктах.

Конструктивна особливість *книги-тунелю* – виріз всередині, крізь який видно зображення на інших сторінках, які скріплені зігнутими смужками паперу з кожної сторони. Багатошаровість книги створює враження тривимірного простору. Зазвичай це кілька планів пейзажів або портретів.

Щоб прочитати «тунельну книгу» необхідно дивитись через отвір на передній кришці. Кожна сторінка має отвори, які дозволяють читачеві переглядати задню сторінку. Зображення на кожній сторінці разом утворюють тривимірну сцену. Це допомагає розповісти історію.

Нині значної популярності набувають рукотворні тунельні листівки. Загальний ефект таких видань (листівок) – це ілюзія глибини та перспективи.

Книги у стилі мейл-арт. Мейл-арт – вид образотворчого мистецтва, що використовує поштові марки, конверти, штемпелі та інші поштові матеріали, як образотворчий засіб. Прикладом образотворчого документа у стилі мейл-арт є панно «Тараск», яке викладене з проштемпельованих марок (автор Пабло Маганья Гонсалес, Палац пошти в Мехіко) або Карта України, що складена з поштових марок України, які пройшли відповідну обробку (Київський головпоштамт).

Мистецтво поштового відправлення існувало з тих пір, як виникла пошта. Художники дуже часто крім вітального тексту додавали в листівки свої

малюнки, вклейки і колажі, ставили особисті штемпелі і факсиміле. Такі художньо виконані листівки ручної роботи з часом стали називатися PF (від латинського «pro felicitate» – «на щастя»). У 1960-х роках ХХ ст. в Європі їх публікували в журналах, колекціонували і влаштовували на їхній основі художні виставки.

Основна суть стилю «мейл-арт» полягає в тому, що будь-який об'єкт (розмальована від руки листівка, підставка під пиво, ресторанна серветка, склеєні шматки газет, шматок коробки від цигарок, вірші, написані на осінньому листі, яке згодом заламінували) має пройти через пошту, свідченням чого є поштовий штемпель.

Книги в стилі мейл-арт представляють собою єдність двох напрямів: перший – коли готова книга пересилалася через пошту, і другий – це коли з поштових листівок або листів згодом збиралася книга. Одні з перших, хто зробив книгу за другим напрямом ще в 60-ті роки минулого століття, стали художники легендарної групи Fluxus.

Письменник, видавець і художник Олександр Кузькін у 1982 році у стилі мейл-арт видав роман німецького письменника Йоганна Вольфганга фон Гете «Страждання юного Вертера». Водночас кожен з листів із сторінками роману було відправлено читачам-шанувальникам чітко у відповідності із датою, яка була зазначена у романі.

Нині відомий мейл-артист, японський художник Ріосукі Коен на основі власної кореспонденції регулярно випускає невеликі газети, які робить у формі колажу зі своєї вхідної кореспонденції.

Художники Андрій Суздальєв і Наталія Куликова, створили серію поштових листівок шляхом мікшування рекламних текстів з каталогу ІКЕА, і отримуюючи з них невеликі поеми. За результатами цієї переписки було видано книгу, яка так і називалася «ІКЕА-поеми».

Італійський художник Джованні Страда наклеював свої листи на сторінки газет, здійснюючи, тим самим метафоричне послання «Місту і світу». А інший

відомий мейл-артист Вітторе Бароні зробив книгу з квитанцій від своїх поштових відправлень і назвав її «Мейл-арт, гроші і бюрократія».

У 2006 році письменник Михайло Погарській написав невелике есе «Поштовий шанувальник» про особливості звичайних і незвичайних поштових послань, роздрукувавши його на спеціально розроблених листівках. Він попросив своїх друзів і знайомих відправити ці листівки з різних міст на свою адресу. В результаті через деякий час з'явилася книга, кожна сторінка якої пройшла через поштові відділення багатьох міст і сіл країни [24].

Мистецькі композиції у стилі ленд-арт. Терміном «ленд-арт» (від англ. *land* – земля) позначають мистецькі твори, що виникли у природному середовищі, за умови, що воно має в них вагому семантичну та структурно-композиційну частину. Ленд-арт є жанровою технікою, з емоційно й семантично насиченим простором, створеним художником під час творчого акту. Прив'язку до літератури можна підкреслити словами з інтерв'ю львів'янина П. Старуха – художника, скульптора, музиканта і письменника, прихильника ленд-арту: «Я для себе виробив таку філософію: за мольбертом я малюю, а потім сідаю й ще щось до цього метикую словами і прозою, так би мовити, продовжую сюжет із живопису у літературу». У скульптурі Петро Старух вигадує власні міфи, а потім їх утілює у прозі. «Душа вимагає братися за прозові твори!» – говорить митець [10]. Книги у стилі ленд-арт подібні до каталогів виставок і фестивалів або фотоальбомів типу «малюнки на піску, камені, дереві тощо», фото творчих (рукотворних) чи природних інсталяцій.

Конструктивне (матеріальне) втілення артбуків свідчить про пластичність форм організації контенту для різних цільових аудиторій (за віком, досвідом, потребами). Ознаки артбука можна побачити в оригінальних рішеннях дитячих видань (книжки-іграшки, книжки-конструктори, 3D-книги) і навіть традиційних виданнях – вклеєні в блок інші матеріали; вставлені вкладиші, які є можливість розгортати, сприймати і використовувати автономно від тексту й книги; нетипові матеріали для декорування.

«Ми бачимо лише гарні перспективи для розвитку цього виду мистецтва в Україні, – переконані художники А. Лесів та Р. Романишин, засновники львівської творчої майстерні «Аграфка». – З кожним роком з'являється все більше авторів, організовується все більше акцій, присвячених мистецькій книзі. Вже згуртовується певне середовище художників та дослідників артбуків, які активно комунікують між собою, створюють спільні проекти... Вони [артбуки] на сьогодні є вельми достойним протиставленням електронним та аудіокнигам... Книга лишається книгою, а кількість трансформацій та перевтілень тільки підкреслюють її присутність і актуальність» [18].

3. ТВОРЧИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ ПРОЄКТ «АНАЛІЗ КОНСТРУКЦІЙНИХ ТА ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АРТБУКІВ»

3.1. Методичні особливості проєктного методу

Проєктна технологія є однією з інноваційних технологій навчання, яка забезпечує формування фахових компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти. Метод проєктів сформувався на основі розвитку та поширення ідей системи активного навчання здобувачів освіти у співвідношенні з їхнім особистим інтересом до фахових (спеціальних, професійних) знань. Це цільовий акт діяльності, в основу якого покладено інтерес до самостійного набуття нових знань.

Слово «проєкт» у перекладі з латинської мови означає «кинутий вперед». У сучасному розумінні «проєкт» – це намір, який буде здійснено у майбутньому» [8].

За словами кандидата педагогічних наук А. Самохіної [26] іманентними властивостями проєктної роботи є такі характеристики:

- проєкт – це цілісна робота, її не можна закінчити, зупинившись на півдорозі, оскільки оцінюється кінцевий продукт;

- обов'язковим атрибутом проєкту є реальна практична діяльність як системотворчий компонент розвитку загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти;

- проєктна діяльність ґрунтується на активній соціальній дії у вирішенні поставленого завдання.

У фаховій літературі поняття «освітній (навчальний) проєкт» тлумачать як:

- «дидактичний засіб активізації пізнавальної діяльності, розвитку креативності та, водночас, формування певних особистісних якостей» (І. Чечель) [28];

- «обґрунтована й усвідомлена діяльність, спрямована на формування певної системи інтелектуальних і практичних умінь» (С. Гончаренко) [11];

- «форма організації занять, яка передбачає комплексний характер діяльності всіх її учасників з метою отримання освітньої продукції за певний проміжок часу – від одного заняття до кількох місяців» (М. Скаткін) [19];

- «самостійно розроблений і виготовлений продукт (матеріальний чи інтелектуальний) – від ідеї до її втілення, виконаний під контролем і з консультаціями викладача» (Г. Селевко) [27];

- «завдання, яке активізує освітню діяльність, у результаті якої ними [здобувачами освіти] створюється продукт, що має суб'єктивну, а інколи й об'єктивну новизну» (П. Підкасистий) [25].

Метод проєктів як педагогічна система виконує дидактичні, пізнавальні, розвивальні та виховні функції, які конкретизуються у відповідних завданнях [14] (*схема*).

Схема. Функції та завдання методу проєктів

На думку американського архітектора Дж. К. Джонсона, тільки у процесі оволодіння навичками методу проєктування відбувається формування творчого і соціального становлення особистості, розвивається вміння враховувати й долати перешкоди для досягнення цілей, формується стійка підпорядкованість мотивів.

Проектне навчання (*project-based learning*) формує мотивацію до творчої діяльності, спрямовує акт перетворення нових знань на практичний досвід, сприяє розвитку інтелектуального потенціалу здобувачів освіти. Активна позиція здобувача освіти і реалізація принципу «вчитися – діючи» є важливою характеристикою проєктної роботи.

Застосування проєктного методу в освітньому процесі створює унікальні передумови для набуття загальних та спеціальних компетентностей, які затверджені у Стандарті фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр, галузь знань 02 «Культура

і мистецтво», спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» [2]:

- **загальні компетентності (ЗК):**

- **ЗК 2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

- **ЗК 3.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- **ЗК 6.** Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- **спеціальні компетентності (СК):**

- **СК 1.** Здатність працювати з системами, які сприяють організації, збереженню, обміну та поширенню знань, інформації та документів.

- **СК 2.** Здатність здійснювати збір й оброблення інформації та документів для їхнього зберігання, опрацювання, інформаційного пошуку, використання й поширення.

- **СК 3.** Здатність здійснювати процеси аналітико-синтетичного опрацювання інформації та документів.

- **СК 4.** Здатність застосовувати інструменти і методи організації документно-інформаційних потоків і масивів та забезпечення доступу користувачів до знань і документів відповідно до законодавства.

- **СК 6.** Здатність працювати з електронними ресурсами, застосовувати інформаційні та комп'ютерні технології під час комунікації та роботи з інформацією і документами.

- **СК 7.** Здатність до постійного підвищення рівня власної інформаційної культури.

- **СК 9.** Здатність до професійної самореалізації на ринку праці.

3.2. Прикладні аспекти творчої реалізації проєкту

За словами педагога Г. Ващенко, «освітньо-виховна сила методу [полягає] проєктів саме в тому, що це метод поєднання теорії з практикою, в основі якого лежать, перш за все, творчі пошуки студентів» [9].

Саме ця ідея була покладена в основу реалізації творчо-пошукового студентського проєкту «Аналіз конструкційних та художньо-стильових особливостей артбуків».

Мета проєкту: дослідити багатовекторність поняття «артбук»; засвоїти основні ознаки блок-фасетної класифікації документів та видань на прикладі артбуку; визначити види артбуків, їхні конструкційні та художньо-стильові особливості; сформувати та/або розвинути навички пошукової та аналітичної діяльності й технологічні навички роботи з функціональним інструментарієм програмних додатків та мобільних інформаційних технологій; виховати почуття поваги та зацікавленості у здобувачів освіти першого року навчання до обраного фаху.

Завдання проєкту:

- дослідити багатовекторність поняття «артбук», визначити інформаційно-змістовні модулі даного поняття;
- класифікувати артбук з позиції документознавчої одиниці відповідно до блок-фасетної схеми класифікації документів;
- класифікувати артбук як видання відповідно до положень ДСТУ 3017-2015;
- провести творчий пошук та аналіз видового розмаїття артбуків;
- визначити конструкційні та художньо-стильові особливості артбуків (3 – 5 прикладів);
- оформити роботу (практична форма виконання та творчої реалізації роботи на вибір студента).

Структурні елементи пізнавального творчо-пошукового контенту орієнтовно можуть містити:

- короткі відомості про автора/ів видання;
- конструктивні або художньо-стильові особливості видання;
- ілюстровані приклади з відповідним посланням на інформаційний ресурс;
- гіперпосилання чи qr-код для визначення додаткових можливостей щодо подальшого ознайомлення чи купівлі;
- словникові компоненти.

Результатом творчого студентського інтегрованого проєкту є презентація (захист) здобувачами освіти власної дослідницької роботи та оформлення арт-дайджесту як узагальненої форми творчої реалізації.

Відповідно до домінантної ознаки будь-якої класифікації – мети і характеру діяльності – проєкти бувають: дослідницькі, пошукові, інформаційні, творчі, ігрові, практико зорієнтовані. Запропонований приклад даного студентського проєкту можна розглядати:

- *як творчий проєкт* – студенти не обмежені щодо вимог дотримання чіткої структури творчої роботи; структура може розвиватися, підпорядковуючись інтересам учасників проєкту та кінцевому результату; необмеженими є і форма представлення запланованих результатів – дайджест, презентація, міні відеоролик, колективний колаж тощо; анімаційні ефекти роботи та програмні засоби реалізації – на вибір студента;

- *як інформаційний проєкт* – робота спрямована на розвиток інформаційно-аналітичних навичок: збирання інформації про артбук як мистецький і документознавчий об'єкт, аналіз та узагальнення отриманих фактів, відомостей, повідомлень, їхня систематизація; визначення методів отримання інформації (літературні джерела, ЗМІ, інтернет);

- *як практико зорієнтований проєкт* – робота орієнтована на чітко визначені професійно зорієнтовані та соціальні інтереси учасників.

Реалізація проєкту «Аналіз конструкційних та художньо-стильових особливостей артбуків» охоплює програмні результати навчання (ПРН) [2] з дисциплін: «Документознавство», «Історія книги» та «ІТ пошуку та обробки інформації», за якими студент:

– **ПРН 1.** Спілкується державною мовою та виконує завдання із застосуванням професійної термінології.

– **ПРН 5.** Знає та пояснює специфіку процесів збирання, створення, опрацювання, зберігання, пошуку, поширення, охорони, захисту інформації/знань і документів.

– **ПРН 6.** Застосовує інструменти і методи збору, аналізу, класифікації, організації та поширення інформації та документів у різних форматах.

– **ПРН 8.** Знає етапи життєвого циклу документів/інформації.

– **ПРН 9.** Володіє технологіями надання інформаційних, бібліотечних, архівних послуг відповідно до потреб і запитів споживачів (користувачів).

– **ПРН 10.** Застосовує стандартні технології просування/промоції читання.

– **ПРН 11.** Застосовує інформаційні та комп'ютерні технології під час створення, обробки, систематизації, зберігання інформації/документів.

– **ПРН 15.** Демонструє інформаційну грамотність під час виконання професійних завдань.

Технологічно студенти не були обмежені у виборі програмних засобів щодо реалізації проєкту. Роботи були представлені у формі мистецького дайджесту «Артбуки від українських авторів» (текстовий редактор Microsoft Word) (додаток 10), презентації «Артбук: від історії до сучасності» (майстер презентацій Microsoft Power Point), відеороликів чи графічних колажів, для

виконання яких були використані інструменти мобільного додатку для створення та обробки відеоматеріалів Моjo (додаток 11).

Моjo – якісний мобільний додаток для створення колажів/відеороликів, який доступний через сервіси Google Play для пристроїв на платформі Android та мобільних пристроях на платформі iOS (більш функціонально розширена версія).

Особливості програми Моjo:

- більше 40 редагованих шаблонів у різних стилях, що згруповані за певними категоріями, добре адаптуються до будь-якого контенту;
- великий вибір кольорових рішень;
- текстові шаблонні конструкції дозволяють створювати цікаві публікації;
- можливість додавати різні медіа як окремі складові творчого мистецького продукту.

Технологічна картка щодо роботи з мобільним додатком Моjo

1. Відкрити редактор колажу. Він наповнюється фотографіями або відео за рахунок натискання на порожнє поле і подальший вибір файлу.
2. Натиснувши на кнопку в нижньому лівому кутку, можна відкрити додаткові налаштування:
 - «Текст» – вибрати конструкційний шаблон і ввести текст;
 - «Кольори» – зміна кольору фону колажу;
 - «Музика» – додати фонову музику з вбудованих у додаток варіантів або завантажити на власний вибір.
3. Натиснувши на будь-який з розташованих на колажі об'єктів, можна відкрити його властивості. Наприклад, для написів це – шрифт, розмір, вирівнювання і колір, а для медіафайлів – заміна файлу, режим відображення (підігнати/обрізати) і режим анімації (збільшувати/зменшувати/без зуму).
4. У Моjo поля для медіа жорстко обмежені обраним шаблоном – їх не можна переміщати, додавати і видаляти.

5. Після закінчення роботи над колажем його потрібно зберегти. Під час збереження колаж обробляється як відеофайл. Вже збережені роботи розташовані на вкладці «Мої історії» на головному екрані. Там їх можна переглянути, відредагувати або експортувати.

Таким чином, інноваційний (проектний) творчий підхід та модернізація освітнього контенту з низки фахових навчальних дисциплін сприяє:

- формуванню, розвитку та збереженню зацікавленості здобувачів освіти першого року навчання до інформаційно-бібліотечної та документознавчої сфери діяльності;
- систематизації та закріпленню теоретичних знань, їхньої реалізації у практичній діяльності;
- розвитку здобувачами освіти інформаційно-технологічних та комунікативних компетентностей, їхньому ефективному застосуванню для розв'язання конкретних практичних завдань;
- формуванню професійної свідомості майбутніх фахівців інформаційно-бібліотечної сфери та підвищення ефективності освітнього процесу;
- реалізації творчого потенціалу (креативності) студента під час навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 2016. 42 с.
2. Стандарт фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр», галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». URL : <https://bit.ly/3E1ybzN> (дата звернення: 01.06.2021).
3. Бідун А. В. Арт-бук. *Велика українська енциклопедія*. URL : <https://bit.ly/3E0vdv5> (дата звернення: 01.06.2021).
4. Бідун А. В. Типологічна специфіка артбуку як особливого виду книжкового контенту. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, 2019. № VII(32). С. 58–63. URL : <https://bit.ly/3jO1MVe> (дата звернення: 01.06.2021).
5. Бідун А. В. Артбук у теоретичному вимірі й у системі практик редактора. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ : КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2019. Т. 1. С. 79–94.
6. Біляковська О. О. «Soft skills» як необхідна складова якісної професійної підготовки майбутнього вчителя. *Prace naukowe Akademii im. J. Długosza w Częstochowie. Rocznik polsko-ukrainski*. Częstochowa – Lwów : Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, 2018. Т. XX. S. 175–186.
7. Болдырева Д. Artist's Book (Книга художника). *1377. Блог об издательском деле* : веб-сайт. URL : <https://bit.ly/3tmJmhe> (дата звернення: 01.06.2021).
8. Бородина В. Історія виникнення методу проєктів. *Метод проєктів*: веб-сайт. URL : <https://sites.google.com/site/metodproektiv/istoria-viniknenna-metodu-proektiv> (дата звернення: 01.06.2021).
9. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підруч. Київ : Спілка, 1997. С. 331–362.

10. Вишеславський Г. Ленд-арт у творчості українських митців. *Сучасне мистецтво*, 2017. №. 13. С. 59–72. URL : <https://bit.ly/3DWL0Lo> (дата звернення: 01.06.2021).
11. Гончаренко С. Ц. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
12. Злобіна Т. У кожную руку по артбуку. *ЛітАкцент: світ сучасної літератури* : веб-сайт. URL : <https://bit.ly/3zUBOoF> (дата звернення: 01.06.2021).
13. Книга-тунель. What Is a Tunnel Book? *Wonderopolis*. URL : <https://bit.ly/3jUCSnP> (дата звернення: 01.06.2021).
14. Комар Т. В. Методологія проєктної діяльності: теоретичний аспект. *Зб. наук. праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 2 (8). С. 102–107.
15. Копецька О. Ю. Артбук як різновид нішевих видань. *Наукові записки Інституту журналістики*, 2014. Т. 55. С. 66 – 69. URL : <https://bit.ly/3hfJM4d> (дата звернення: 01.06.2021).
16. Кушнарєнко Н. Н. Документоведение: учеб. Киев : Знання, 2008. С. 98–118.
17. Листвак Г. Б. «Книга художника» як потенційний видавничий продукт. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2010. № 2. С. 20–26. URL : <https://bit.ly/38M7wbO> (дата звернення: 01.06.2021).
18. Максименко О. Книга вільної поведінки. *Український тиждень*, 2012. 23 січня. URL : <https://bit.ly/38OЮB1> (дата звернення: 01.06.2021).
19. Метод проєктів: традиції, перспективи, життєві результати : практико зорієнтований зб. Київ : Департамент, 2003. 500 с.
20. Наход С. А. Прогнозування в професійній діяльності майбутнього психолога. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*, 2013. № 3. С. 52–54. URL : <https://bit.ly/3tiE5Y6> (дата звернення: 01.06.2021).
21. Педагогічна система А. Дістервега. *Педагогіка* : навч. посіб. / за заг. ред. С. П. Максимюка. Київ : Кондор, 2005. С. 372–374.

22. Підпригора С. Артбук у просторі літератури: художні особливості. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Вип. 10. Сер. 8. 2018. С. 44–50. URL : <https://bit.ly/3jQdGhf> (дата звернення: 01.06.2021).
23. Погарский М. В. Книга художника [+] : Идеология, философия, структура, классификация, технология, параллели, пересечения, история. Москва : Первая Оперативная Типография, 2015. 416 с.
24. Погарский М. Мэйл-арт в книге художника. *Креатив* : веб-сайт. URL : <https://bit.ly/2X9849r> (дата звернення: 01.06.2021).
25. Пидкасистый П. И. Педагогика : учеб. Москва : Академия. 2013. 511 с.
26. Самохина А. Обучение через делание. *Учитель*. 2003. № 4. С. 23.
27. Селевко Г. К. Энциклопедия навчальних технологій : В 2-х т. Москва : НИИ образовательных технологий, 2006. Т. 1. С. 229.
28. Чечель І. Д. Метод проєктів, або Спроба позбавити вчителя від обов'язків «всезнаючого оракула». *Директор школы*. 1998. № 3. С. 11 – 16.
29. Clarke M. Artists'books. The Concise Oxford Dictionary of Art Terms (Стислий Оксфордський словник мистецьких термінів) Oxford : Oxford University Press, 2010. URL : <https://bit.ly/3zfltd7> (дата звернення: 01.06.2021).
30. Bobilewicz G. «Книга художника» как интермедиаальный дискурс. *Poznańskie Studia Slawistyczne*. Poznań : AdamMickiewiczUniversityPress, 2012. P. 41–69.
31. Drucker J. The century of artists' books. New York : Granary Books, 1995. 378 p.

Льюїс Керолл «Пригоди Аліси в Країні чудес»

Історія Аліси розказана на шести вражаючих розворотах, повних спливаючих сюрпризів, вбудованих міні-буклетів і секретних віконець. У книзі

показані найзнаменитіші сцени з казки: як Аліса росте і зменшується, провалюється в кролячу нору, зустрічає Білого Кролика і Чеширського Кота, грає в крокет з Королевою.

Ілюстратор – Роберт Сабуда.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/39e22Xz>

Про книгу: <https://bit.ly/38MJEEQ>

Олександр Брянцев, Ганна Чемерис «Іван-Богатир»

Олександр Брянцев (викладач кафедри інформатики Мелітопольського педуніверситету), Ганна Чемерис (асистент кафедри інформатики і кібернетики Мелітопольського педуніверситету) вирішили розробити нашу, українську, автентичну, етнічну книжку.

«Іван-Богатир» – книга з об'ємним зображенням на однойменну українську народну казку. Вона багатощарова та містить сім центральних розворотів і 11 маленьких додаткових об'ємних картинок, які включають понад двісті

елементів. Це і герої казки: Іван-сільський син, пан, красуня-принцеса і злий змії. А ще є тут кузня, панська вітальня, королівська карета та замок.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3npkNj2>

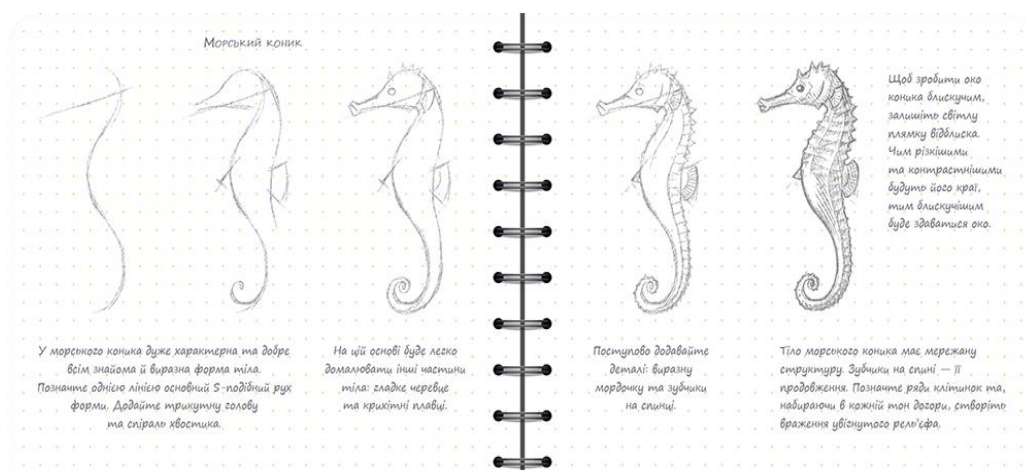
Про книгу: <https://bit.ly/3C0zmNU>, <https://bit.ly/3z2H1cH> (відео)

Додаток 2. Скетчбук

Малюємо море. Експрес-курс рисування

Цей скетчбук поєднує в собі посібник з основ графіки і творчу записну книжку з продуманою ергономікою, адресований тим, хто любить малювати і хоче освоїти необхідні художні прийоми, спробувати нові і складні завдання.

Поетапні малюнки супроводжуються текстовими поясненнями; є місце для особистих записів і розвороти для власних проб у мистецтві графіки. Тут можна писати, малювати, обводити, домальовувати і зафарбовувати.

Папір підходить для малювання на ній олівцями, кульковими, гелевими або чорнильними ручками, лінерами і маркерами; добре витримує багаторазове стирання гумкою.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3tzTbII>

Додаток 3. Скрапбук

Скрапбук – це «альбом» з фотографіями, фотоколажами, декорований елементами, картинками, малюнками, замітками, афоризмами тощо. Сторінки такого альбому зазвичай оформлюються за певними темами, вподобаннями, літературними напрямками, за творчістю письменника або літературного героя.

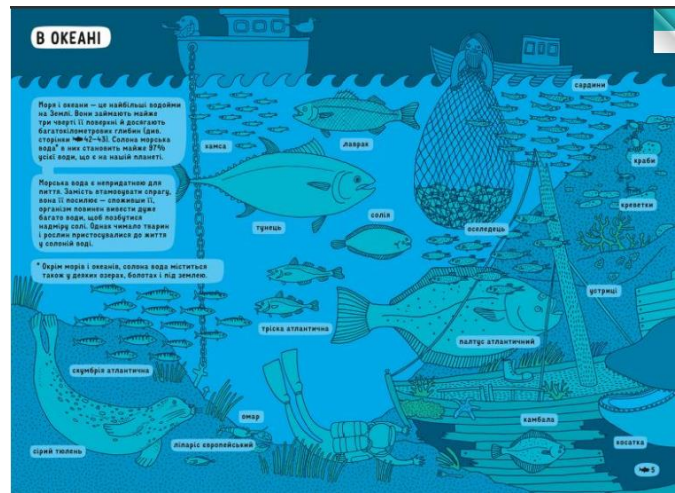
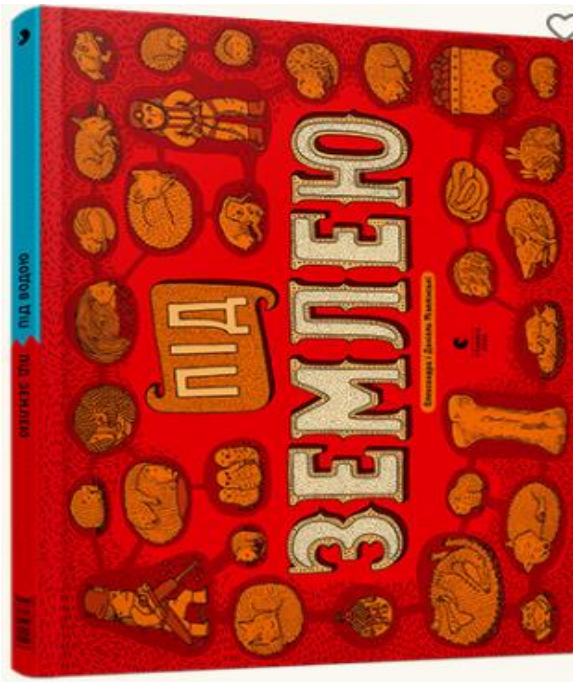
Фото з ресурсу: <https://bit.ly/2Ytcl7L>, <https://bit.ly/3BPnLky>, <http://kononchykn.blogspot.com>

Про книгу: <https://bit.ly/3hq2Tc5> (відео)

Олександра та Даніель Мізелінські «Під землею. Під водою»

Ця книжка-алігат є творчим поєднанням двох літературних творів в одній книзі.

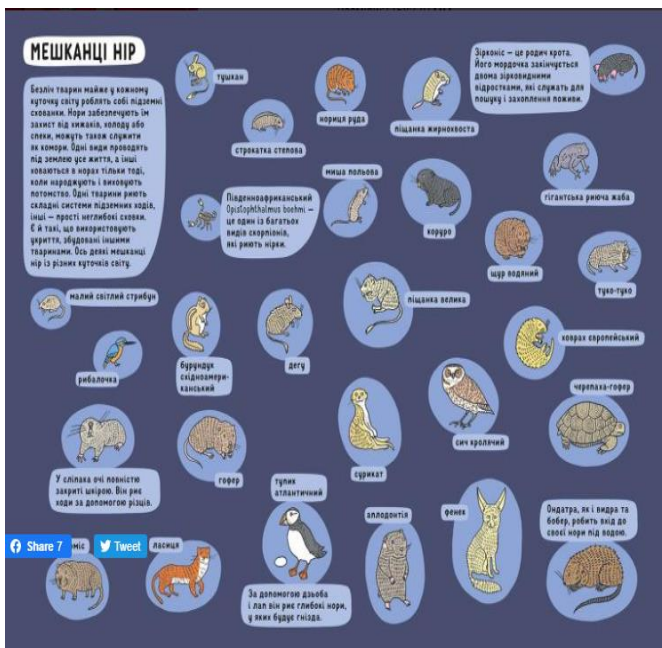
Спочатку читач відкриє таємниці

підземного світу, які кличуть у

незвичайну подорож углиб Землі; зустрінє спелеологів, шахтарів і пасажирів

метро; знайде скам'янілі кістки динозаврів, стародавні предмети, яким сотні років, а також їстівні корені. А ще мандруватиме лабіринтами печер і шахт, щораз глибше і глибше – аж до розжареного ядра Землі...

А потім вирушить у подорож глибинами морів і океанів, де зустрінє рекордсменів-водолазів,

науковців на дослідницьких кораблях, натрапить на казково кольорових риб, морських велетнів і дивних створінь, що живуть у воді, зануриться у глибоководні колодязі і відкриє рештки затонулого «Титаніка». А щоб прочитати другий твір, потрібно перевернути книгу і читати з іншого боку.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3ze1Ylb>

Додаток 6. Конструкторбук і трансформербук

Рейчел Ферт «Складана хронологія динозаврів» (книжка-гармошка)

Вивчайте дивовижну еру динозаврів разом з тим, як ви розвертаєте чудово ілюстровану сценку. Потім переверніть її і з'ясуйте, коли які з динозаврів жили, чим вони харчувалися, а також безліч інших цікавих фактів. Книга містить швидкі посилання, які ведуть на спеціально відібрані сайти з відеороликами, завданнями і керівництвом по вимові назв динозаврів (аудіовкладки).

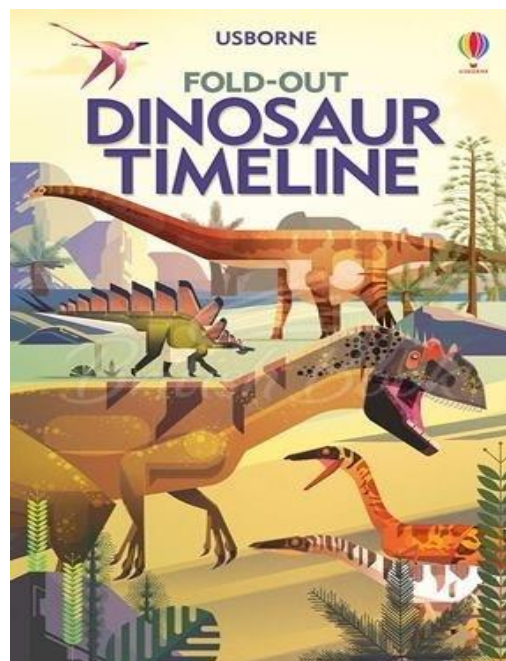

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3hojQUb>

Приклад книжки-гармошки для дітей. Народна казка «Мишка»

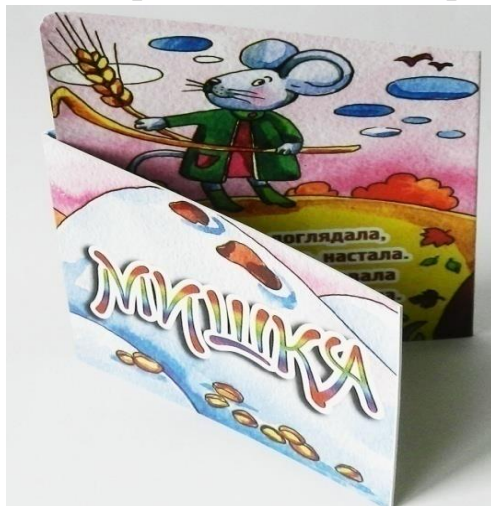
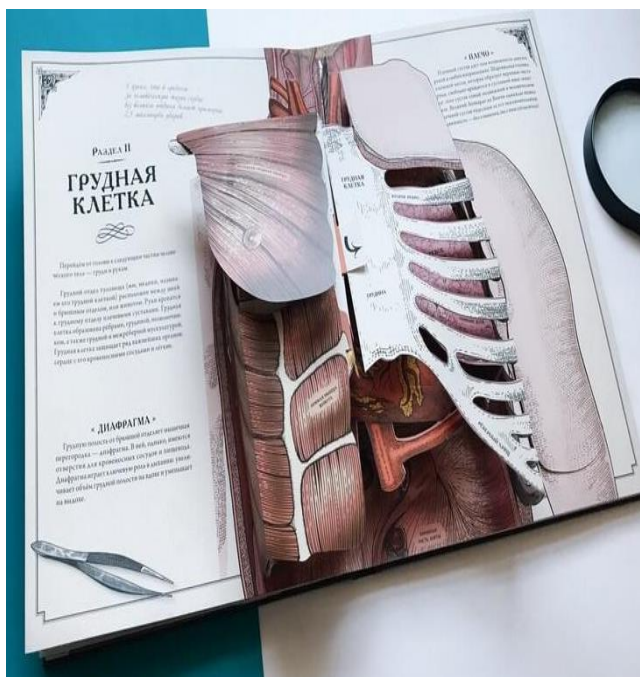

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3ledOqb>

Річард Уолкер «Тіло людини: інтерактивна книга-панорама»

Перед вами дивовижна книга-панорама, яка в найдрібніших деталях покаже, як влаштовано і як працює тіло людини.

Відкривайте клапан за клапаном, заглядайте всередину і розбирайте 3D-ілюстрації, щоб побачити і уважно розглянути кожен куточок людського тіла: від кісток і м'язів – до мозку, серця і легенів. Інтерактивні елементи дозволять читачу відчувати себе вченим!

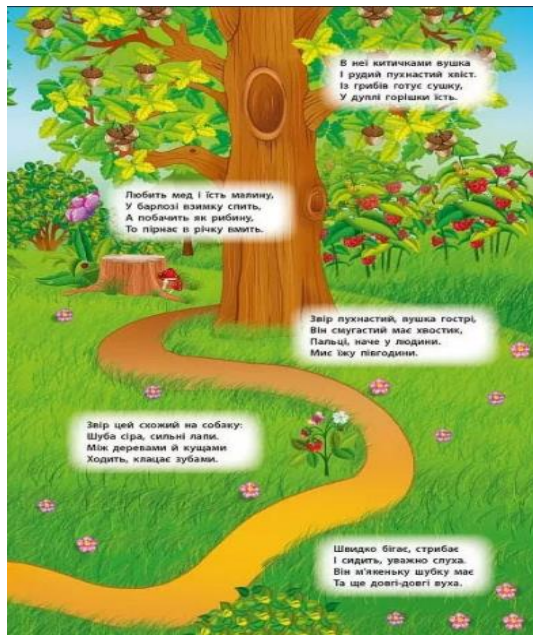
Особливості книги:

- Неймовірні об'ємні попап ілюстрації.
- У захоплюючій формі розповідає і показує, як влаштовано тіло людини.
- Все можна посувати, помацати і розглянути зсередини.
- Пізнавальний контент і докладні ілюстрації.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3npPLHM>

«Лісові мешканці» (книга-пазл, наліпки)

Гра у формі книги «Лісові мешканці» допоможе малюкам розвинути дрібну моторику, увагу, уяву та кмітливість. Прочитавши віршовану загадку, дитина має відшукати тварину-відгадку серед багаторазових пазлів (наліпок) та наклеїти їх, вірно розмітивши на яскравій галявині.

«Сніжні пазли» (книга-пазл)

Яскрава книга-пазл допоможе малечі якнайкраще підготуватися до приходу зими та весело й незабутньо зустріти новорічні свята. Дитина з легкістю та зацікавленістю буде збирати фрагменти пазлів зимових зображень, про які йдеться у віршах. Деталізовані пазли з 35 фрагментів на щільних картонних сторінках зроблені із такою задумкою, щоб вони не випадали при перегортанні сторінок.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3l4R5gt>

«Театральні сцени» та «Crystal Palace» (книга-тунель)

У 1847 році в Лондоні була видана книга-тунель з трьома отворами для перегляду. А вже в 1851 році, знову ж таки в Лондоні, була видана книга-тунель з одним отвором (вічком) для перегляду.

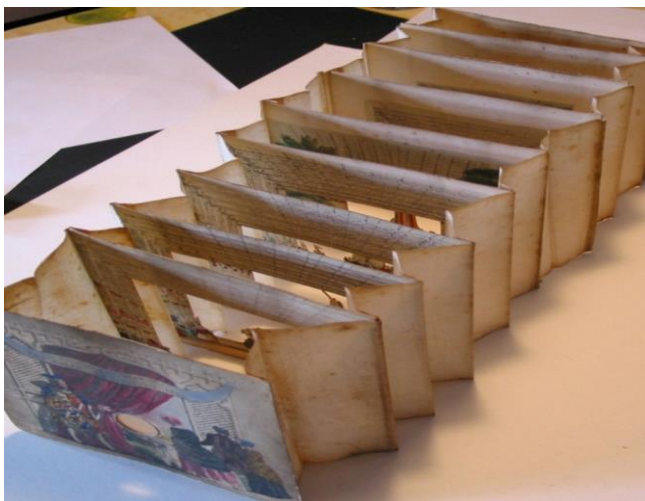

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3ho604g>

Різні варіанти листівок у стилі «tunnelbook»

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3k4KtG>

Перформанс – одна з форм мистецтва, де твором вважають дії автора, за якими глядачі спостерігають у режимі реального часу.

Прикладом перформансбуку можна вважати проєкт письменника Олександра Михеда «Мороки», який відбувся 16-го листопада 2016 року в Арт-просторі MEZZANINE у музичному електронно-експериментальному супроводі дуету Ptakh_Jung.

У основі проєкту – моторошний артбук письменника Олександра Михеда та

художниці Софії Мельник «Мороки» (видавництво «Люта справа», 2016). Режисер перформансу – Олександр Ратій, віджей – Слава Полянцев, кураторка – Настасія Євдокимова.

Автор – Олександр Міхед

Мороки – зло, що діє відкрито, яке приходить із помстою і не відпускає. Відповідно до народного повір'я: щоб налякати демона – потрібно почати розповідати казку. У перформансі поєднуються і казка про самих мороків, і оповідь, як зброя. Так, під час наступу нечистих сил відбуваються паралельні процеси: спроби зрозуміти природу цих сил та знайти спосіб їх побороти. Автор аналізує, якими є сили мороків, розбираючи на складові їхні безчинства та дії, причини появи та прояви. Відео та музика – дві складові, які накладаються на текст для того, щоб розібрати його на елементи і дослідити, а потім скласти назад у нову об'ємну версію.

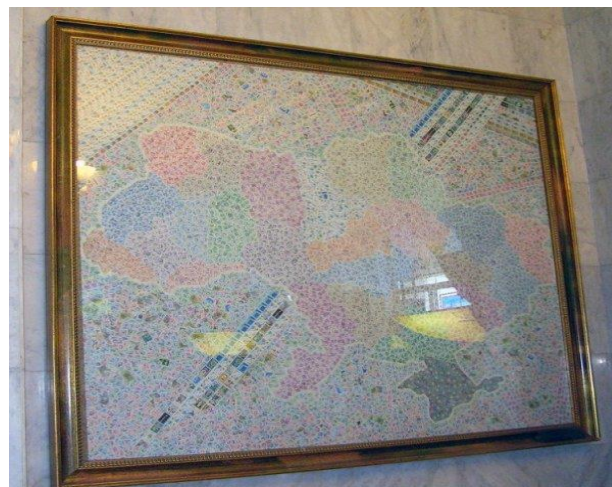
Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3nc6JsV> та www.mykhed.com

Тізер перформансу за посиланням: <https://bit.ly/2WWMswZ>

Додаток 8. Образотворчі документи та книги у стилі мейл-арт

Панно «Тараск» (автор Пабло Маганья Гонсалес, Палац пошти в Мехіко)

Карта України, викладена із майже 10 000 марок (Главпоштамт, м.Київ)

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3C4YB1s>, <https://bit.ly/3kZfTGy>

Вітторе Бароні «Мейл-арт, гроші і бюрократія»

(книга у стилі мейл-арт)

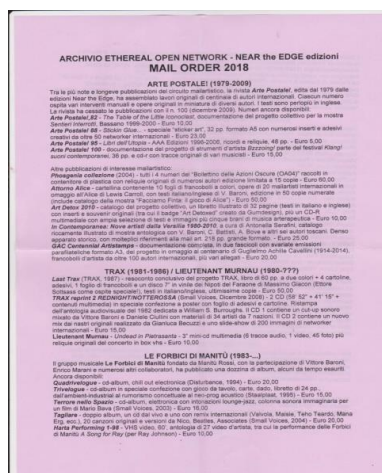

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3z5MhvY>

Олександр Кузькін «Страждання молодого Вертера»

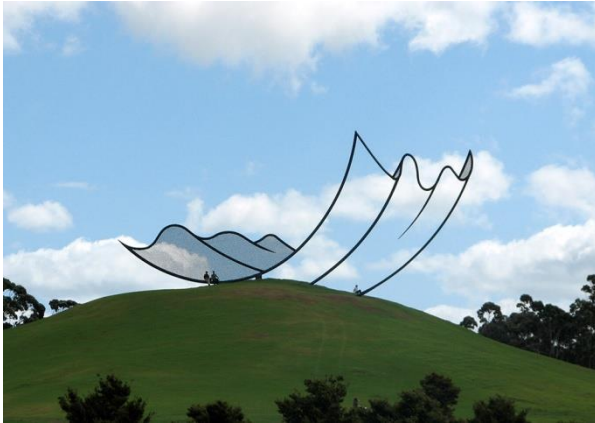
(книги у стилі мейл-арт)

Листи, які отримували читачі-шанувальники від видавця із сторінками роману.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/3lhO2Bn>

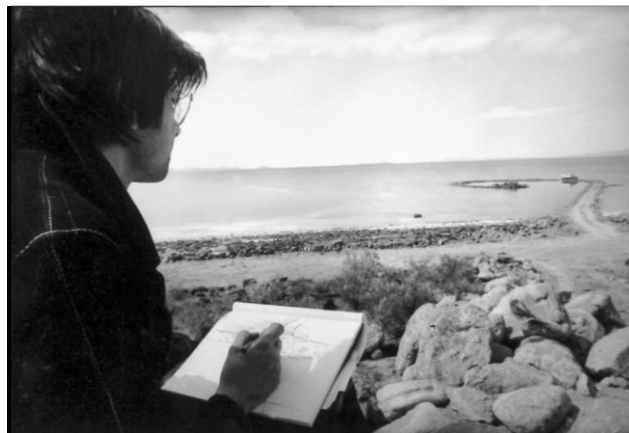
Додаток 9. Композиції у стилі ленд-арт

Ніл Доусон «Горизонт»

Брати Icy & Sot «Відзеркалення природи»

Роберт Сімпсон в процесі створення композиції «Спиральна дамба»

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/392ZI5v>, <https://bit.ly/390wioA>, <https://bit.ly/3tAjhvx>

Додаток 10. Фрагменти мистецького дайджесту

«Артбуки від українських авторів та видавців»

Праобразами артбуків можна вважати рукописні книги та стародруки (наприклад, «Апостол» Івана Федорова). Характер їхнього створення передбачав індивідуальне осмислення форми, вибір матеріалів і засобів втілення текстів, у

результаті чого кожна книга поставала оригінальним, нестандартним, часто унікальним витвором одночасно мистецтва й видавничої справи.

У книзі «Redux» (Фантомні спогади) (2015) українська авторка Юлія Табенська вшиває в книжковий блок додатковий зошит зі стилізованими під старовину фото, втричі меншими за площу сторінки, що акцентує увагу на певних подіях у житті Ігнація Мархоцького, постаті якого присвячений артбук.

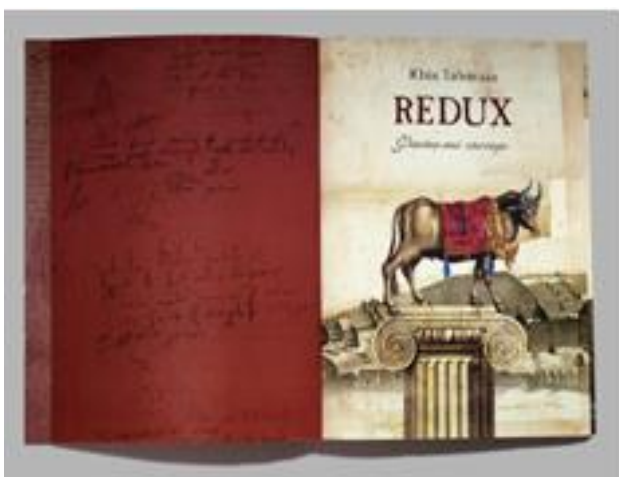
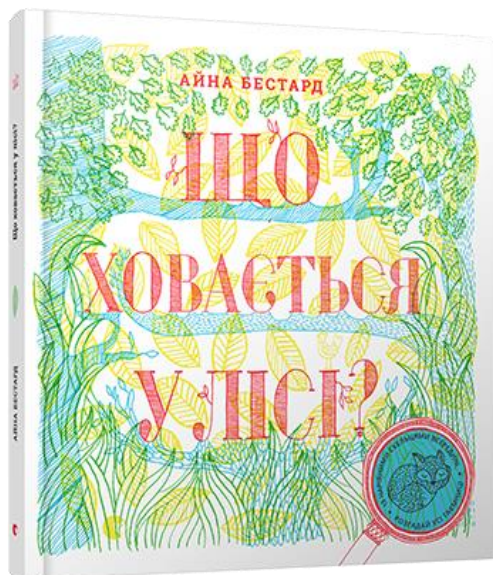
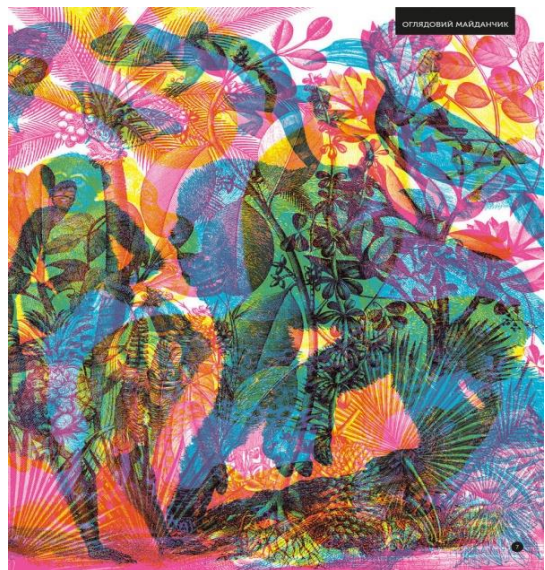

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/38PdA3b>, <https://bit.ly/3DWMnK0>

У світі безліч дивовижних тварин. На різних континентах, у різних місцевостях, за різних природних умов – усі вони прагнуть вижити. Щоб уполювати поживу або не стати жертвою хижаків, кожна істота показується лише о певній порі. І вдень, і вночі на планеті щосекунди прокидаються та вирушають на пошуки харчів денні, нічні та сутінкові тварини.

Невиможно красиві книжки Ребекки Вільямс «Приховані дива» (вид-во «#книголав», 2017) та тандему авторів Айни Бестард і Міреї Тріус «Що ховається у лісі?» (вид-во «ВСЛ», 2017) отримали схвальні відгуки журналів The Guardian та Digital Arts.

Їх особливістю є кольорові лінзи, які відкриють перед читачами неймовірні ефекти природи, мешканців джунглів, степів, океанів, лісів тощо. Почергове використання спеціальних скелець червоного, синього й жовтого кольорів проявляє зображення,

«сховані» за допомогою спеціальної техніки нанесення, пов'язаної з кольороподілом. Видавці окреслили таку категорію книг як «книжки-розглядалки» або «віммельбухи».

Прокидайся разом з природою та досліджуй десять найрізноманітніших світових екосистем у калейдоскопі кольорів.

Фото з ресурсу: <https://bit.ly/2WZ8oal>

Про книги: <https://youtu.be/94a5tlo6qag>, <https://vimeo.com/142302755> (відео)

Хороший приклад видавничої лінійки артбуків – книги видавництва «Махаон Україна»: «Океанологія» (2010), «Люзіологія» (2013), «Єгиптологія» (2017) тощо.

По-перше, вони мають нетрадиційні матеріали для оформлення – пластмасові камінці, пір’їнки, кольорові блискітки, що виконують не тільки декоративну функцію, а й імітують деталі описуваних предметів чи явищ.

По-друге – специфічна матеріальна конструкція кожного розвороту – вклейки, які по-різному

розгортаються відповідно до ідеї описуваного предмета або явища; деталі, виконані в техніці поп-ап, що стають об’ємними при розгортанні; додаткові мапи, інструкції, записки-пояснення, які можна виймати з книжки.

Фото з ресурсу: <https://www.kidstaff.com.ua/tema-27700752.html>

Додаток 11. Фотофрагменти відеоколажу,

створеного на основі мобільного додатку Моїо

